

EENRUM – PROTESTANTSE KERK

De kerk is in twee perioden tot stand gekomen; aan het einde van de twaalfde of in het begin van de dertiende eeuw is een tufstenen zaalkerkje gebouwd, dat omstreeks het midden van de dertiende eeuw in oostelijke richting met baksteen is verbouwd en vergroot. De uit tufsteen opgetrokken muren van de eerste kerk werden met baksteen bekleed waardoor oud en nieuw één geheel werden. Zo ontstond een langgerekte zaalkerk van zes traveeën, op de buitenmuur gescheiden door lisenen. De rechte koorsluiting heeft drie identieke vensters. Hoewel de kerk bekend staat als de Laurentiuskerk, acht O.D.J. Roemeling in *Heiligen en Heren* het waarschijnlijker dat de kerk gewijd is geweest aan Fabianus en Sebastianus. Hij concludeert dit op basis van pastoorzegels en de inscriptie op de luidklok: **fusa est h. campana in onore fabeani et sebastiani martiram sc. anno**

De 48 meter hoge toren werd door Adam van Collen tussen 1646-'52 gebouwd als vervanger van een vrijstaand exemplaar uit de 12e eeuw. Om deze toren mogelijk te maken werd de westelijke topgevel afgebroken en het aangrenzend gewelf vervangen. De toren heeft een achtkantige bovenbouw met koepel, rustend op een vierkante basis. De bovenbouw wordt bekroond door een opengewerkte houten lantaarn en een hoge windvaan. In de lantaarn hangt een kleine Borchartd-klok uit 1752. De natuurstenen blokken op de hoeken geven een rustiek effect. In het torenportaal wordt het messing inlegwerk van de zerk voor Hermannus Jarghes (1506) bewaard. De reeks grafstenen dateert uit later tijd.

Bij de restauratie van 1953-'57 is de witte bepleistering aan de buitenkant verwijderd en zijn de spitsboogramen uit de 19e eeuw vervangen door de oorspronkelijke lancetvormige ramen. Oude portalen zijn deels hersteld en voorzien van sluitbalken. Er werd een betonconstructie geplaatst om de gewelddruk op te vangen. Daardoor konden de al eerder tot steunberen verzwaarde lisenen van de zuidmuur, die dezelfde functie hadden, worden afgebroken.

Op het in 1648 vernieuwde gewelf van de eerste travee na, zijn de traveeën gedekt met laatromaanse meloenvormige koepelgewelven; deze zijn concentrisch gemetseld. De traveeën zijn gescheiden door spitse, ononderbroken tot aan de vloer doorlopende gordelbogen. Elk gewelf heeft vier ronde sierribben, die samen komen in een rozet.

De meest westelijke travee kreeg in 1648 dus een kruisribgewelf. De triomfboog tussen de 5de en 6de travee vanuit het westen heeft afgeschuinde kanten. Het witte pleisterwerk overheerst heden ten dage in het interieur. Van het geschilderde imitatiemetselwerk (baksteenrood met witte voegen) is in het koor een klein deel teruggevonden, alsmede restanten van twee wijdingskruisen aan de noordmuur. In dezelfde muur is een laag venster teruggevonden, met daarin een stang waaraan vroeger het lavaboketeltje hing.

In 1811 is de kerk opnieuw gemeubileerd, waarschijnlijk heeft jonker Gosen Geurt Alberda van Dijksterhuis hierin een voorname rol gespeeld. Het snijwerk aan al het meubilair is vervaardigd door vader en zoon M. en A. Wallis. In 1966 kwam de oorspronkelijke, middeleeuwse doopvont die in 1892 in bruikleen was afgegeven aan het Groninger Museum, terug naar Eenrum. Deze unieke vont van basaltlava (een soort tufsteen) is de oudste van Noord-Nederland en Ostfriesland.